

Rukovođenje KPJ oružanim snagama u narodnooslobodilačkom ratu

(»VOJNO DELO« br. 6/74)

... Savladati moćnog okupatora i brojne kvislinške snage mogao je samo narod podignut na ustanak. Takvu snagu je KPJ mogla iskovati jer je, pri postojanju povoljnih objektivnih uslova za ustanak, proklamovala program i platformu najšireg jedinstva naših naroda i narodnosti u ostvarenju nacionalnih i socijalnih ciljeva borbe i povelila je istrajnu borbu da ih ostvari. Smatrala je da je za postizanje pobjede bilo odlučujuće da okupi mase u razne masovne borbene organizacije, kako bi cio narod predstavljao što jedinstveniju organizovanu i borbenu snagu. Za sve vrijeme rata nastojala je da izgradi brojnu i jaku političku i vojnu snagu naroda.

Vođenje svenarodnog rata je zahtijevalo da se na osnovama zajedničkog društvenog interesa izgradi mehanizam, koji će omogućiti objedinjavanje i neprekidan porast narodnih snaga, koji će biti temelj za stvaranje oružanih snaga i snažna politička i ekonomska potpora u vođenju oružane borbe. U tom cilju razvio se NOP kao jedinstven politički i vojni sistem, tj. jedinstven front organizovanih društvenih snaga. To je bio kompleksan i jedinstven sistem, koji je stvoren i izgrađivan sa ciljem da narod sopstvenim snagama izvojuje nacionalno i socijalno oslobođenje. KPJ je bila njegova glavna ujedinjujuća snaga. Ona je rukovođila svim strukturama NOP-a, čvrsto držeći sve poluge vođenja oslobodilačkog i revolucionarnog rata.

Prvi zadatak u izgradnji takvog sistema bio je stvaranje oružanih snaga, jer se tadašnja istorijska zadaća mogla uspješno riješiti jedino oružanom borbom. Stoga je KPJ od prvog dana odlučno nastojala da uspostavi čvrsto rukovođenje oružanim snagama. Način na koji je ostvarivala takvu ulogu zavisio je od čitavog niza potreba i uslova vođenja svenarodnog rata i izgradnje oružanih snaga.

Vođenje rata protiv okupatora i izdajničke domaće buržoazije i stvaranje oružanih snaga, KPJ je od prvog dana zasnivala na koncepciji »naoružanog naroda«. To je omogućavalo da se cio NOP, na osnovu jedinstvene stratezijske koncepcije, efikasno angažuje u svim oblicima borbe i otpora, da se oružane snage u okvirima cijelog si-

stema postave tako da mogu efikasno da vode oružanu i političku borbu, da se cjelokupna izgradnja mlade revolucionarne armije čvrsto osloni na snagu naroda.

Uloga oružanih snaga, sadržaj i obim njihove djelatnosti izvi-rali su iz ciljeva i potreba čitavog pokreta. Pošto je oružana sila bila jezgro i glavna udarna snaga svenarodnog otpora, njena je uloga prevazilazila zadatke i funkcije klasične vojske. Društvena uloga oružanih snaga bila je kompleksna i jednovremeno se ispoljavala u izvršavanju sljedećih glavnih funkcija: vođenje oružane i političke borbe; jemstvo tekovina revolucionarne borbe; zaštita naroda od zvjerstava okupatora i kvislinga; pružanje zdravstvene i ekonom-ske pomoći narodu; učešće u prosvjećivanju širokih narodnih masa. U našem revolucionarnom ratu, kao i u drugim zemljama, pored vo-đenja oružane borbe kao glavne funkcije, i tzv. nevojni zadaci bili su veoma značajan dio djelatnosti oružanih snaga. Valjalo je ospo-sobiti svaku vojnu jedinicu da efikasno izvršava sve pobrojane funk-cije i zadatke.

Pred KPJ je od prvog dana stajao krupan zadatak da izgradi potpuno nov i cjelovit vojni sistem. Valjalo je da planski stvara i razvija vojnu organizaciju, vodeći neprekidno računa o tome da su pokretu nužne masovne oružane snage, tijesno povezane sa narodom.

Uslovi u kojima su stvarane i izgrađivane revolucionarne oru-žane snage bili su vanredno složeni. U stvari, trebalo ih je izgra-đivati, u uslovima kada nisu postojale one osnovne pretpostavke za koje klasična vojna teorija smatra da su neizostavne.

Materijalni i ekonomski uslovi za snabdijevanje oružanih snaga bili su izrazito nepovoljni. Narodnooslobodilačka borba je počela bez dovoljno oružja, bez fabrika, radionica i materijalnih rezervi. Oružje se moralo otimati od neprijatelja. Bilo je otežano i snabdijevanje odjećom i obućom, jer su se morala najvećim dijelom pribavljati od siromašnih slojeva naroda.

Krupan i složen zadatak u izgradnji oružanih snaga bio je i stva-ranje moralno-politički veoma čvrstih jedinica. Čovjek je bio osnov-na snaga i polazno ishodište revolucije. Oslobodilačka i revolucionar-na borba stvarala je veoma povoljne objektivne uslove za izgradnju moralno-političke snage armije: veličina ciljeva ustanka; ljubav pre-ma slobodi i mržnja prema okupatoru; povjerenje u politiku i snagu KPJ i dr.

Međutim, na putu izgradnje moralno-politički čvrstih jedinica stajao je čitav niz krupnih prepreka i smetnji: u partizanske redove

stupio je veliki broj nepismenih i politički neobrazovanih ljudi (sa sela) opterećeni mnogobrojnim predrasudama patrijarhalnog načina života i egoističkim navikama; okupatoru je uspjelo da podstakne bratoubilačku borbu — što se neminovno odražavalo i na (sve broj-
nije) oružane snage — tako da se i u jedinicama morala voditi upor-
na borba za jačanje bratstva i jedinstva; neprijatelj je uporno i do-
sta vješto širio u narodu svoju propagandu, što je (prirodno) pro-
diralo i u redove vojske. Sve te mnogobrojne teškoće mogle su se
savladati samo sistematskim i planskim vaspitnim radom, koji bi
ubijedio borce u pravednost ciljeva za koje se bore, ulio vjeru u
sopstvene snage i razvio mržnju prema neprijatelju i kod svih bo-
raca razvio smisao za kolektivni život i požrtvovanje u borbi.

Kadrovski problemi su, takođe, bili veoma složeni. Istorijske
okolnosti u kojima se stvarala oslobodilačka vojska bili su takvi da
se na sve strane osjećala velika oskudica kadrova — što se naročito
potenciralo kursom da se izgradi masovna armija. Prilike su bile
takve da se najveći broj vojnih starješina morao uzdizati iz redova
ustanika (boraca). Da bi se zadovoljile sve veće potrebe za partijsko-
političkim rukovodiocima, valjalo ih je velikim dijelom uzdizati i
stvarati iz redova članova KPJ. I jedno i drugo je bio složen i dugo-
trajan proces.

Krupne teškoće proizilazile su i otuda što je cjelokupno ljud-
stvo — pretežno vojnički neobučeno — trebalo što prije da ovlada
ratnim vještinama. Na bojnopolju nijesu mogle da pobjeđuju
jedinice samo moralno-politički čvrste ako nijesu bile i vještije od
neprijatelja u ratovanju. Ratna vještina se morala stvarati i primje-
njivati bez vojnih udžbenika. Bojno polje je bila glavna škola. U ta-
kvim prilikama valjalo je razviti aktivnost i stvaralaštvo svih ljud-
skih potencijala, kako bi se u jedinicama razvila ofanzivnost, udarnost
i pokretljivost i smanjio broj sopstvenih žrtava.

Snažne narodne vojske nije moglo biti bez veoma čvrste disci-
pline. To je bila njena nasušna potreba. U zavođenju čvrste disci-
pline trebalo je izbjeći dve krajnosti: anarholiberalističku raspoja-
sanost, kao i ciljeve i metode discipline buržoaske vojske. Disci-
plinu je trebalo prvenstveno izgrađivati na političkoj svijesti, postav-
ljajući sve borce i starješine u takav položaj koji će im omogućiti
da razviju sve svoje sposobnosti i da afirmišu sopstvenu ličnost. Uz
to, čvrste discipline nije moglo biti bez istovremenih vojnih mjera
i postupaka koje učvršćuju vojnički poredak.

Okako značajna uloga oružanih snaga NOP i okako brojni
krupni zadaci u njihovom stvaranju i izgradnji iziskivali su potrebu

i postavljali oštar zahtjev da se KPJ svojim osnovnim snagama angažuje na vojnim pitanjima. U veoma složenim uslovima političke i oružane borbe sa (naročito u početku) mnogo nadmoćnijim neprijateljem, KPJ je morala da neprekidno bdi nad stvaranjem i jačanjem vojske. Radilo se ne samo o tome da se obezbijedi da njena cjelokupna dejstva budu strogo usaglašena s ciljevima KPJ, već i da se svakodnevna pitanja izgradnje vojnih jedinica rješavaju sa njenih idejno-političkih pozicija; da ona sama bude glavna motorna snaga u rješavanju svih praktičnih pitanja izgradnje i da svakodnevno kontroliše kako se sprovodi u život njena vojna politika. Iz svih ovih razloga rukovodeća uloga KPJ nad oružanim snagama morala je biti najneposrednija. To je bila glavna garancija za ostvarenje ciljeva revolucije.

Četiri su okolnosti koje su omogućavale da KPJ — na osnovama pravilno postavljene političke linije — uspješno obavi takvu ulogu: na vrijeme je odredila veliki broj svojih najsposobnijih kadrova da rade na stvaranju i izgradnji oružanih snaga; KPJ je raspolagala bogatim fondom marksističkog znanja, a posebno dragocjenim marksističkim nasleđem u vojnim pitanjima. Njena opšta orijentacija da se NOR vodi sopstvenim snagama naroda Jugoslavije ubrzala je traženje novih i originalnih puteva revolucionarne borbe — posebno u vojnim pitanjima; prethodno (predratno) iskustvo KPJ u organizovanju i predvođenju masa u borbu bilo je veoma dragocjeno njenim kadrovima kao početni oslonac u konkretnom rješavanju vojnih pitanja; činjenica da je KPJ rukovodila NOB-om bez koalicije sa građanskim strankama, omogućavala joj je da ima monopol nad oružanim snagama i da njima neposredno rukovodi.

KPJ je ostvarivala rukovodeću ulogu u oružanim snagama preko jedinstvenog sistema komandovanja, partijske organizacije u vojsci i političkih komesara...